

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

ÎN C H E I E R E

cu privire la inadmisibilitatea recursului declarat de Angela Paleva,
reprezentată de avocata Olga Eni,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de
Angela Paleva împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu
privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a
cauzei penale și repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 04 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău,

*(Dosarul nr. 2ra-1384/23
NR. PIGD 2-22101666-01-2ra-06092023)*

Recurs declarat după 01 septembrie 2023. Argumentele invocate în cererea de recurs nu constituie temei de admisibilitate a recursului. Recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru – jud. M. Alexei
Curtea de Apel Chișinău – jud. I. Secrieru, V. Cotorobai, M. Anton

16 octombrie 2024

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților chestiunea cu privire la admisibilitatea recursului declarat de Angela Paleva, reprezentată de avocata Olga Eni

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Mariana Ursachi,

Oxana Parfeni, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 14 iulie 2022, Angela Paleva, reprezentată de avocata Olga Eni, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei penale și repararea prejudiciului moral (f. d. 3-5, vol. I).

2. În motivarea cererii de chemare în judecată, a indicat că la 07 august 2019 a fost omorât fiul său, Chiril Palev și, în consecință, pornită urmărirea penală în baza art. 145 alin. (2) lit. j) din Codul penal.

3. A menționat că Denis Oprea a fost învinuit de omorul fiului, iar Angela Paleva a fost recunoscută în calitate de succesori al victimei.

4. Din 02 decembrie 2019, cauza penală de învinuire a lui Oprea Denis de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 145 alin. (2) lit. j) din Codul penal, s-a aflat pe rolul Judecătoriei Edineț.

5. Prin sentința din 01 octombrie 2020 a Judecătoriei Edineți, sediul Central, Denis Oprea a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 145 alin. (2) lit. j) din Codul penal fiindu-i stabilită o pedeapsă de 25 ani de privațiune de libertate, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis.

6. A notat că, pe parcursul examinării cauzei penale, au fost stabilite 26 de ședințe de judecată, însă nu toate din acestea au avut loc, fiind amânate din diferite motive.

7. Reclamanta a precizat că, din 30 noiembrie 2020 și până la data înaintării prezentei acțiuni, cauza penală s-a aflat pe rolul Curții de Apel Bălți, pentru examinarea acesteia în ordine de apel.

8. În total, au fost fixate 22 ședințe de judecată, majoritatea din acestea fiind amânate din diferite motive, iar examinarea cauza încă nu este finalizată și durează mai mult de 1 an și 8 luni.

9. A obiectat că, în acest mod, i se încalcă dreptul la examinarea și soluționarea cauzei penale în termen rezonabil de către instanțele naționale, și anume de către Judecătoria Edineț, sediul central și Curtea de Apel Bălți.

10. Totodată, a subliniat că procesul penal are o importanță majoră pentru ea, întrucât și-a pierdut unicul fiu și dorește să știe cine este vinovat de moartea acestuia.

11. Suplimentar, a remarcat că este grav bolnavă, iar din cauza procesului îndelungat, i-au fost cauzate multiple emoții negative și griji care i-au agravat starea de sănătate.

12. În drept, reclamanta Angela Paleva, reprezentată de avocata Olga Eni, și-a întemeiat pretențiile în baza prevederilor art. 2-5 din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în mod rezonabil a cauzei sau dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, precum și art. 166, 167 din Codul de procedură civilă.

6. Reclamanta Angela Paleva, reprezentată de avocata Olga Eni, a solicitat admiterea acțiunii, constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei penale de învinuire a lui Denis Oprea de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 145 alin. (2) din Codul penal, aflată pendinte la Curtea de Apel Bălți, precum și încasarea de la Ministerul Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul său, a prejudiciului moral, în mărime de 100 000 de euro.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

7. Prin hotărârea din 21 septembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost respinsă acțiunea, ca fiind neîntemeiată (f. d. 202, 209-216, vol. I).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

8. La 17 octombrie 2022, prin intermediul poștei electronice și, în aceeași zi, prin intermediul cancelariei instanței de judecată, Angela Paleva reprezentată de avocata Olga Eni, a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii din 21 septembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f. d. 207, 208, vol. I), iar la 09 martie 2023, a prezentat apelul motivat, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii (f. d. 229-231, vol. I).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

9. Prin decizia din 04 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Angela Paleva, reprezentată de avocata Olga Eni și menținută hotărârea din 21 septembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f. d. 239, 240-247, vol. I).

10. Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut, prin prisma raportului motivat și a înscrisurilor anexate la materialele cauzei, faptul că, în speța principală, ședințele judiciare au fost fixate în termen redus, instanțele implicate în judecarea acesteia nu au admis efectuarea acțiunilor procesuale nejustificate, iar amânările au fost dictate de actele procesuale întreprinse, circumstanțele existente și comportamentul părților.

11. Cu referire la amânarea ședințelor de judecată, instanța de apel a stabilit că dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei în mod obligatoriu urmează a fi coroborat cu alte garanții legale ale procesului echitabil, precum disponibilitatea în drepturi a participanților la proces, egalitatea în drepturi, contradictorialitatea procesului, exigențe prevăzute în Cod de procedură penală, principii care, în ansamblul lor, materializează dreptul părții la un proces echitabil.

12. Or, examinarea în termen rezonabil a cauzei este doar unul din componentele dreptului la un proces echitabil și, prin urmare, nu poate prevala în detrimentul celorlalte garanții prevăzute de lege sau limita alte drepturi prevăzute la art. 6 din Convenție.

13. Cu referire la obiecția reclamantei de încălcare a art. 6 § 1 din Convenție, instanțele de judecată au statuat că, deși în cadrul procesului penal, la 31 iulie 2020, avocatul Victor Panțîru, în interesele succesorilor părților vătămate Angela Paleva și Alexandr Palev a înaintat acțiune civilă, reclamanta nu a invocat examinarea excesiv de lungă a acțiunii sale civile în cadrul procedurilor penale.

14. Prin urmare, instanțele de judecată au conchis asupra netemeinicii acțiunii înaintate de către Angela Paleva, or, după cum a fost stabilit, tergiversarea examinării cauzei nu poate fi imputată instanței de judecată, din motiv că a fost respectat termenul rezonabil.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

15. La 18 septembrie 2023, prin intermediul oficiului poștal, Angela Paleva, reprezentată de avocata Olga Eni, a declarat recurs împotriva deciziei din 04 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii (f. d. 12-14, vol. II).

SOLICITAREA RECURENTEI

16. În motivarea recursului, recurenta Angela Paleva, reprezentată de avocata Olga Eni, a invocat prevederile art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023), și anume încălcarea nomelor de drept material sau aplicarea eronată a acestora, în cazul în care instanța judecătorească a interpretat în mod eronat legea.

17. A obiectat că decizia instanței de apel este neîntemeiată și contravine prevederilor art. 6 din Convenție, care garantează dreptul justițiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligației instanțelor de judecată de a-și argumenta hotărârile adoptate.

18. Recurenta a considerat eronată concluzia instanțelor de judecată ierarhic inferioare, precum că la examinarea cauzei penale în care se pretinde încălcarea, instanțele naționale au respectat procedura cu asigurarea respectării drepturilor participanților la proces. Or, prin această concluzie, instanța de apel neîntemeiat a luat apărarea instanțelor naționale, care timp de aproape patru ani examinează și, în mod neîntemeiat, tergiversează examinarea cauzei penale.

TERMENUL DE DECLARARE A RECURSULUI

19. Art. 434 alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

20. Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei motivate din 04 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost expediată la adresa electronică a recurente și a reprezentantei acesteia, avocata Olga Eni, la 19 iulie 2023, fapt ce se confirmă prin extrasul din poșta electronică (f. d. 248, vol. I).

21. Astfel, se constată că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 18 septembrie 2023 (f. d. 12, vol. II).

22. Prin încheierea din 09 octombrie 2023 a Curții Supreme de Justiție, s-a expediat Ministerului Justiției al Republicii Moldova copia recursului

declarat și s-a comunicat intimatului dreptul de depunere, în termen de până la o lună, a referinței, cu expunerea asupra obiecțiilor materiale și procedurale invocate în cererea de recurs.

23. Până la data stabilită pentru examinarea admisibilității recursului, Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu a făcut uz de dreptul său procedural și nu a depus referință la recursul înaintat.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

24. Art. 433 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă (în redacția legii în vigoare de la 01 septembrie 2023):

„(1) Cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care:

a) recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (1).”

25. Art. 432 alin. (1), (2), din Codul de procedură civilă (în redacția legii în vigoare de la 01 septembrie 2023):

„(1) Recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

c) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen;

d) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(2) Temeiurile menționate la alin. (1) lit. d)–f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.”

26. Art. 440 alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă (în redacția legii în vigoare de la 01 septembrie 2023):

„(1) În cazul în care se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători, printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil.

(2) Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se expediază părților.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

27. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră oportun de a învedera că, prin Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare 18 august 2023, cu excepția art. IV, V pct. 1-9 și 11-16 și art. VII – 01 septembrie 2023, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 318-321 art. 570 din 18 august 2023, au fost introduse modificări în Codul de procedură civilă, inclusiv la capitolul XXXVIII – Recursul, secțiunea a 2-a, recursul împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel.

28. În această consecvență, se deduce că admisibilitatea recursului declarat de către Angela Paleva, reprezentată de avocata Olga Eni, împotriva deciziei din 04 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, va fi examinată în baza temeiurilor stipulate în redacția art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare de la 01 septembrie 2023.

29. Examinând admisibilitatea recursului, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la art. 440 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că cererea de recurs depusă de Angela Paleva, reprezentată de avocata Olga Eni, este inadmisibilă, pentru motivele ce succed.

30. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă (în redacția legii în vigoare de la 01 septembrie 2023), enunțate la pct. 25 din prezenta încheiere.

31. Verificând motivele de casare, invocate în recurs de Angela Paleva, reprezentată de avocata Olga Eni, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că acestea nu cad sub incidența temeiurilor prevăzute la art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, deoarece se referă la dezacordul recurentei cu soluția pronunțată de către instanța de apel și nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau procedural, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

32. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că recursurile exercitate conform Secțiunii a II-a au caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

33. Totodată, potrivit jurisprudenței CtEDO, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri.

34. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că recursul declarat de către Angela Paleva, reprezentată de avocata Olga Eni, conține obiecții de fapt și de drept, similare celor expuse anterior în cadrul examinării cauzei, care au fost analizate de către instanța de apel, fiind apreciate corespunzător. În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recurentei la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în apel, în modul în care este garantat de art. 6 § 1 al Convenției.

35. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează faptul că dezvoltarea recursului trebuie să cuprindă o motivare corespunzătoare, în sensul arătării cu claritate a acelor critici, care sunt de natură a învedera netemeinicia hotărârii și care se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Nu este suficientă simpla expunere a circumstanțelor factice ale cauzei, fiind necesară motivarea recursului cu indicarea motivelor de netemeinicie pe care se bazează, precum și dezvoltarea lor. Motivarea recursului presupune nu doar exprimarea nemulțumirii față de actul de dispoziție pronunțat în apel, ci expunerea tuturor motivelor pentru care, din punctul de vedere al părții, instanța a pronunțat o hotărâre neîntemeiată. Recursul nu se poate limita la o simplă indicare a textelor de lege, ci implică determinarea greșelilor imputate instanței de apel și o minimă argumentare a criticii în fapt și în drept, precum și indicarea probelor pe care se bazează aceste critici.

36. Drept urmare, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că argumentele invocate de către recurentă nu pot constitui temei de admisibilitate a recursului, deoarece nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural, și, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

37. În astfel de circumstanțe, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a aprecia recursul declarat de Angela Paleva, reprezentată de avocata Olga Eni, ca fiind inadmisibil.

38. Ținând cont de cele expuse *supra*, în temeiul art. 431 alin. (1), (2), art. 433 alin. (1) lit. a), art. 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Declară inadmisibil recursul depus de către Angela Paleva, reprezentată de avocata Olga Eni, împotriva deciziei din 04 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Mariana Ursachi

Oxana Parfeni